

Gläntan i skogen

Lars Eftraimsson, Karlstad

Sitter här på min ”skrivkammare” och blickar ut över ett grått och regnigt Karlstad, där jag nu bor sedan många år. Jag har lite tråkigt, blir nostalgisk och drabbas av skrivklåda. Jag ”vevar” tillbaks tiden till 1950/60-talen när jag som yngling strövade omkring i markerna runt den lilla utbyn Sillerö i Malung på upptäcktsfärder i ”florans rike”. Mina nostalgiska tankar blev till den här lilla artikeln.

I den tråkiga dagen plockar jag fram en av Tomas Tranströmers diktsamlingar. Jag har många gånger försökt ta till mig hans dikter, men lyckats bara ”så där”. Han ligger på en intellektuell nivå, som jag inte riktigt når upp till. Men en av hans dikter tycker jag i alla fall om; den är riktigt fin. Så här lyder den:

*”Det finns mitt i skogen
en oväntad glänta
som bara kan hittas
av den som gått vilse”.*

Visst finns det något ”bevingat” över dessa hans rader? De kan tolkas på olika sätt; de kan tolkas bokstavligt, och de kan även ha en aforistisk innebörd.

Vid en bokstavstrogen tolkning tycker jag att Tranströmers rader stämmer på pricken, åtminstone i mitt fall. För de absolut intressantaste naturupplevelserna, och de finaste växtfynden, har jag gjort på platser, i gläntor, som har legat lite vid ”sidan av”. Dit jag egentligen inte hade tänkt mig. Det må vara i min tidiga ungdom, när jag vandrade i de milsvida, då nästan orörda, skogarna i Västerdalarna, eller nu under senare år i de värmländska markerna.

Jag drar mig till minnes den gången för länge sedan när jag hade ”bestigit” Digerhön och ganska sent på dagen var på väg tillbaka till min bil i Markusbergets fåbodar. Jag kom en aning snett, och hamnade på Björtjärnåsarna norr om Björtjärnberget. Där mötte mig i östslutningen en välbekant doft, ja hela skogen doftade. Den kom från hundratalet storvuxna skogsnatviol. Aldrig tidigare, och inte heller senare, har jag skådat en sådan rik förekomst av denna vackra orkidé. Här fanns också, bland annat, stinknäva och skogssallat, inga ”vardagsväxter” precis för att vara i Västerdalarna. Nu gapar stora kalhyggen där natviolerna växte. I stort sett allt är borta.

Jag minns en annan gång när jag vandrat runt på de vidträckta myrkomplexen i södra delen av Haftahedarna och hamnade av olika anledningar i Brudskogens fåbodar. Vilket fantastiskt ställe! Gårdstunen vid fåbodstugorna lyste av allsköns ängsblommor. Där fanns natviol, brudsporre, skogsnycklar och vanliga nyckelblomster, rödblära, flera sorters pyrolor, och prästkragar förstås. Och där fåbodvallarna gick över i skog stod kambräken med uppsträckta sporblad. Jag har inte besökt Brudskogen under senare år. Jag skulle gissa att fåboddriften där har upphört, och därmed är nog det mesta av blomsterprakten borta.

En annan ganska lyckad exkursion var den gången när jag på min gamla motorcykel färdades på den smala grusvägen väster om Vansjön norr om Vansbro. På min vänstra sida dök Vansbergets frodiga östslutt-

ning upp. Här var mörk, högväxt granskog. Där borde den sällsynta orkidén skogsfrun trivas, tänkte jag. Jag stannade och gick ett stycke upp i granskogsslutningen. Och faktiskt så hittade jag ganska snart ett knoppigt exemplar av den sägenomspunna rariteten. Det var min första. Fler följde med åren, men man blir trots detta alltid lika exalterad när man någon gång står inför denna lilla sällsynta ”skapelse”. Hur den frodiga östslutningen av Vansberget ser ut i dag vet jag inte. Skogen är väl borta, antar jag.

Det ”häftigaste” fyndet jag gjort som växtskådare var nog ändå den gången när jag helt oförhappandes stod öga mot öga med myrbräckan på en av Haftahedarnar blötmyrar. Jag hade tagit mig från Oxbäckskojan söder om Sillerö till Lomtjärnkölen öster om Oxbäcken med förhoppningen att hitta det lilla myggblomstret, en liten orkidé som hade rapporterats därifrån. Jag ”kammade noll” och vände åter efter en stund mot kojan vid Oxbäcken. Men istället för att gå nästan torrskodd längs sandåsarna, som sträcker sig i olika riktningar där på myrlandet, valde jag den svårforcerade genvägen över Vimyren.

Kommen en bit på väg fick jag i starr och grässträngarna mellan de bottenlösa, ockrafärgade dyhöljorna syn på små gula, stjärnformade blomkalkar. Jag förstod direkt att de här blommorna jag nu hade framför mig var en sällsynthet. Något liknande hade jag aldrig sett. Och jag hade inte den minsta aning om vad det kunde röra sig om för art. Jag plockade med mig ett beläggexemplar, som jag efter någon dags pressning i min växtpress skickade till Riksmuséet. Svar kom ganska snabbt från självaste professor Erik Hultén, som berättade att den växt jag hade hittat var myrbräcka. Han berättade vidare att fyndet var det andra söder om Norrland. Antalet myrbräckor på Vimyren blev med åren färre. Sista gången jag såg den blomma där på myren var 1991.

Slutligen erinrar jag mig också hur jag och min familj under våra långsemestrar i Sydfrankrike många gånger körde fel på de dåligt skyltade vägarna på den franska landsbygden och hamnade i gudomligt vackra miljöer; platser som vi efter alla dessa år fortfarande bär med oss i kärt minne.

Bilden, som illustrerar den här artikeln, tog jag på ett berg i mellersta Värmland. Jag hade vandrat länge genom mörka granskogar och hade, om jag ska vara riktigt ärlig, inte riktigt koll på var jag befann mig. Plötsligt öppnade sig i skogen, helt oväntat, just en sådan glänta som Tranströmer skriver om i sin dikt. Gläntans skyddade läge där i den

högväxta granskogen hade gett upphov till en otroligt rik flora. Över den gröna "oasen" fladdrade fjärilar av alla de sorter. Berget, där jag så oväntat dök på gläntan, är numera dessbättre skyddat som naturreservat. Dit, till gläntan i skogen, går mina färde varje år vid högsommartid.

Det här var några episoder jag kommer ihåg så där på rak arm, episoder som gick lite snett, men som just därför blev ganska lyckade.

Den här vackra växten dök upp bland de vanliga älggräsen vid min båtplats i Lisstjärn (den lilla sjön jag bor vid). Den är betydligt större och iögonfallande med sin kraftigt rosafärgade blomning. Kan det vara jätteälggräs? Janet Jander, Bjursås.

[Nog snarare amerikansk älggräs, *Filipendula rubra*, som tycks odlas och förvildas här och var. Kanske nästa invasiva? Red.]